

Ideasta televisioon

Pohjois-Suomen alueellisten tv-uutisten journalistinen työprosessi
Yle Perämeressä

Maria Ruokojärvi

Opinnäytetyö
Kulttuuriala
Viestintä
Medianomi (AMK)

2015

Kulttuuriala
Viestinnän koulutusohjelma

Tekijä	Maria Ruokojävi	Vuosi	2015
Ohjaaja	Ari Alm		
Toimeksiantaja	Yle Perämeri, Eero Säily		
Työn nimi	Ideasta televisioon: Pohjois-Suomen alueellisten tv-uutisten journalistinen työprosessi Yle Perämeressä		
Sivu- ja liitemäärä	31 + 2		

Tutkin opinnäytetyössäni Ylen alueellisten tv-uutisten journalistista työprosessia. Näkökulmanani on Pohjois-Suomen alueellisten tv-uutisten rinnakkaispaikkakunta Yle Perämeren tv-toimittajien journalistinen työprosessi. Tutkin Pohjois-Suomen alueellisen tv-uutisten Yle Perämeren tv-uutisjutun journalistisen työprosessin eri työvaiheita ja tehtäväsisältöjä ideoinnista jutun julkaisemisvalmiuteen saakka. Tavoitteenani oli myös tutkia sitä, miten prosessin ymmärtäminen auttaa kaltaistani nuorta toimittajaa.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa aineistonani ovat journalistista työprosessia käsittelevät teokset, omat kokemukseni ja havaintoni työharjoittelun ajalta Yle Perämeressä. Haastattelin myös toimituksen avainhenkilöitä: päällikkö Eero Säilyä, uutispäällikkö Pirkko Kukko-Liedestä ja toimittajat Antti Heikinmattia, Riikka Rautiaista ja Kyösti Vaaraa.

Toiminnallisen opinnäytetyöni teososana on televisiojuttu ja sen käsikirjoitus, joita tehdessä hyödynsin opinnäytetyöprosessia oppimaani.

Onnistuneen televisiojutun toimittaminen perustuu perusteellisesti tehdyille taustatutkimiselle, sekä käsikirjoitukselle. Nämä kaksi työvaihetta saivat myös Yle Perämeren toimituksessa painoarvoa. Rinnakkaistoimitus Yle Perämeren journalistisen työprosessin ymmärtäminen auttoi minua toimittamaan oman televisiojuttuni.

Asiasanat	journalistinen työprosessi, televisiojournalismi, Yle Perämeri
Muita tietoja	Työhön liittyy tv-uutisjuttu DVD:llä

School of Business and Culture
Bachelor of Media arts

Author	Maria Ruokojärvi	Year	2015
Supervisor(s)	Ari Alm		
Commissioned by	Yle Perämeri, Eero Säily		
Subject of thesis	From the idea to the TV: Pohjois-Suomen alueelliset tv- uutiset's journalistic work process in Yle Perämeri		
Number of pages	31 + 2		

In this thesis research, I examine journalistic work processes. The research is conducted for Pohjois-Suomen alueelliset tv-uutiset, i.e. Northern Finnish regional television news in Yle Perämeri. One objective is to study the reporters' journalistic work processes with the focus on the various stages and contents of news stories from the idea up to a news story to be ready for publishing. Another objective is to examine how understanding of the whole process helps young journalists such as myself in their work processes.

This thesis research is a practice-based research. The theoretical part draws from literature dealing with journalistic working processes and my own experience during my internship in Yle Perämeri. Additionally, I interviewed for this research the key personnel of Yle Perämeri, i.e. Manager Eero Säily, News Manager Pirkko Kukko-Liedes and reporters Antti Heikinmatti, Riikka Rautiainen and Kyösti Vaara. The artefact of my research work is my television news story and its script. For creating the television news story and the script, I used the knowledge I acquired when studying journalistic work processes.

As a result of this research, I conclude that a successful television news story is based on thorough back-ground research and the script. Understanding the journalistic work process in Yle Perämeri helped me produce my own television news story.

Key words	journalistic work process, television journalism, Yle Perämeri
Special remarks	The thesis includes a television news story on DVD.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	YLE JA POHJOIS-SUOMI	8
2.1	Julkisen palvelun yhtiö	8
2.2	Yle Uutiset alueeltasi	8
2.3	Pohjois-Suomi näyttää mallia	9
2.4	Yle Perämeren historia lyhyesti	10
3	JOURNALISTINEN TYÖPROSESSI	12
3.1	Toimittajan ammattikuva	12
3.2	Toimittamisen kolme vaihetta	13
3.3	Televisiotoimittamisen erityispiirteet	15
4	TYÖPROSESSI ALKAA IDEOISTA	19
4.1	Ideointi	19
4.2	Juttutyypit	21
5	TIEDONHANKINTA	24
5.1	Taustatutkiminen	24
5.2	Haastattelemine on tiedonhankintaa	25
5.3	Hyvät ja huonot kysymykset	26
6	KOOSTAMINEN PAKKAA YHTEEN	29
6.1	Koostaminen vaatii ajatustyötä	29
6.2	Ajatukset järjestykseen	29
6.3	Spiikki kerää palaset yhteen	31
6.4	Juonnon lyhyt oppimäärä	31
7	OMA INSERTTINI	32
7.1	Ideasta taustoitukseen	32
7.2	Haastattelu	32
7.3	Käsikirjoittamisen metkut	33
7.4	Maailman tylsin juonto	34
8	POHDINTA	35
	LÄHTEET	37
	LIITTEET	39

ALKUSANAT

Tahdon kiittää koko Yle Perämeren toimituksen väkeä kaikesta heiltä oppimastani ja hyvistä neuvoista. ”Kuin kotiin olisi tullut” tiivistää hyvin ajatukseni koko toimituksesta ja sen väestä.

Erityiskiitokset kuuluvat päällikkö Eero Säilylle ja uutispäällikkö Pirkko Kukko-Liedekselle, jotka ovat omalta osaltaan mahdollistaneet tämän opinnäytetyön tekemisen, sekä kaiken oppimani.

1 JOHDANTO

Ensimmäiset kokemukseni videokuvaukseen ja toimittamiseen ovat lapsuudessani. Alakouluikäisenä haastattelin pienellä perheemme digitaalikameralla veljeäni hänen hienoista lego-rakennelmistaan ja tätä haastattelua sitten esittelin ylpeänä muille perheenjäsenillemme. Ala-asteella 12-vuotiaana juonsin koulun pyynnöstä joulujuhlat ja tuohon ikään mennessä olin kuvannut ja ”toimittanut” useampia pätkiä lemmikkikoiristamme ja muista 12-vuotiaan elämän ihmeellisistä tapahtumista. Leikkasin näitä pätkiä yhteen yksinkertaisella editointiohjelmalla ilta toisensa jälkeen. Lukioikäisenä kävin luokkaretkellä Italiassa ja minulle annettiin tehtäväksi taltioida pienellä videokameralla tuo matka sekä editoida muidenkin nähtäväksi matkamme kohokohdat.

Kiinnostus televisiotoimittamiseen heräsi vasta ammattikorkeakouluopintojeni toisena vuonna, televisiojournalismin kurssilla. Tuon kurssin aikana kiinnostukseni kasvoi televisiojournalismia kohtaan suureksi, etenkin kun huomasin olevani siinä kohtalaisen hyvä. Kolmantena opiskeluvuoteni erään kurssin puitteissa tuotin luokkatovereideni kanssa omaa nettitelevisio-ohjelmaa, jossa olin osaksi juontaja, haastattelija ja kuvaaja. Mitään journalistisesti suurta en onnistunut tuottamaan tuona aikana, mutta se opetti paljon kuvakerronnasta, tiivistämisestä ja televisiohaastattelemisesta.

Halusin Yle Perämereen harjoitteluun, jotta pääsisin tutustumaan vielä paremmin televisiojournalismiin Pohjois-Suomen alueellisten tv-uutisten kautta. Pohjois-Suomen alueelliset tv-uutiset olivat ne uutiset lapsuudessani, jotka olivat kiinnostuneet meidän pohjoissuomalaisten asioista televisiossa. Näitä uutisia meidänkin taloudessamme seurattiin silmä tarkkana, sillä MTV3:lla pyörineet uutiset harvoin, jos koskaan, käsitelleet meidän aluettamme. Kanavavaihtoehtoja ei ollut montaa ennen digitaalisia lähetyksiä: TV1, TV2 ja MTV3.

Halusin tehdä opinnäytetyöni journalistisesta työprosessista. Valitsin näkökulmaksi opinnäytetyöhöni Pohjois-Suomen alueellisten tv-uutisten rinnakkaistoimitus Yle Perämeren toimittajien journalistisen työprosessin juttujen toimittami-

sesta alueellisiin tv-uutisiin. Valitsin Yle Perämeren toimitukseksi, koska olin syksyllä 2014 työharjoittelussa kyseisessä toimituksessa.

Tutkin toiminnallisessa opinnäytetyössäni alueellisen tv-uutisjutun journalistisen työprosessin eri vaiheita ideoinnista jutun julkaisemisvalmiuteen saakka rinnakaistoimituksen toimittajan näkökulmasta. Journalistisen työprosessin ymmärtäminen auttaa nuorta toimittajaa tulevaisuudessa kehittymään työssään ja toimittajana.

Mitä journalistiseen työprosessiin kuuluu? Mistä se tarkemmin koostuu? Toteutuuko tämä prosessi Yle Perämeren toimituksessa, kun toimittajat toimittavat juttuja Pohjois-Suomen alueellisiin tv-uutisiin? Helpottaako journalistisen työprosessin tunteminen minua toimittaessani opinnäytetyöhöni liittyvää inserttiä? Rajaan tutkimuskysymykseni koskemaan kestoltaan pidempiä juttuja, joita Pohjois-Suomen alueellisiin tv-uutisiin toimitetaan, koska journalistinen panos on suurempi. Rajaan myös opinnäytetyöni koskemaan sellaisia juttuja, joiden aiheen toimittaja on itse ideoinut.

Opinnäytetyöni on toiminnallinen, jonka teososa on tekemäni televisiojuttu. Televisiojuttua tehdessäni kävin läpi itse koko journalistisen työprosessin. Tutkimusmenetelmäni on tekemällä tutkiminen. Lisäksi hyödynnän työharjoitteluni aikana keräämiäni kokemuksia ja havaintoja, joita tukemaan käytän kirjallisuutta sekä haastattelulähteitä.

Haastattelin opinnäytetyöhöni Yle Perämeren päällikkö Eero Säilyä, uutispäällikkö Pirkko Kukko-Liedestä, toimittajia Kyösti Vaaraa, Antti Heikinmattia sekä Riikka Rautiaista.

2 YLE JA POHJOIS-SUOMI

2.1 Julkisen palvelun yhtiö

Yleisradio on julkisen palvelun yhtiö, jonka suurin omistaja on Suomen valtio ja suomalaiset. Yleisradion (lyhennettynä Yle) toiminta rahoitetaan Yle-verolla ja sen toiminnasta raportoidaan vuosittain vuosi- ja yleisökertomuksessa sekä vastuuraportissa. Neljää tv-kanavaa ja kuutta radiokanavaa Yleisradio täydentää laajalla nettitelevisio- ja radiotarjonnalla. Yleisradiolla on myös 25 maakuntaradiota ja kahdeksalta alueelta lähetettävät alueelliset tv-uutiset. Tällä tavalla Yle luo kattavan kuvan koko Suomesta. (YLE lyhyesti 2015.)

Ylen toimintaa säätelee laki Yleisradio Oy:stä, joka linjaa yhtiölle sen ohjelma-toiminnan suuntaviivat ja erityistehtävät (Laki Yleisradio Oy:stä 1380/1993). Yleisradion tehtävänä on kansanvallan tukeminen ja suomalaisen kulttuurin vahvistaminen, unohtamatta monipuolisen ja monikulttuurisen kuvan välittämistä maailmasta. Kaikille suomalaisille on taattava samanlaiset mahdollisuudet tiedonsaantiin, elämyksiin, viihtymiseen ja sivistymiseen. Tämän lisäksi Yleisradio kehittää muiden yhtiöiden kanssa media-alaa. (YLE yhtiönä 2015.)

2.2 Yle Uutiset alueeltasi

Yle Uutiset ovat Yleisradion valtakunnallisen uutistoiminnan yksikkö. Se tuottaa Ylen kaikki uutiset televisioon, radioon, nettiin ja muihin välineisiin. Yle Uutiset kuuluvat samaan ohjelmistoalueeseen Yle Urheilun ja Yle Alueiden kanssa. Nämä kolme tekevät keskenään yhteistyötä ja niillä on sama uutishankintaverkosto, jonka ydin on Ylen oma uutistoimisto. Alueellinen tv-uutislähetys on Yle Uutisten tuottama uutislähetys, jonka lopussa on alueen oma säätiedotus. Uutiset käsittelevät ainoastaan alueiden asioita ja uutiset tehdään alueeseen kuuluvissa toimituksissa. Alueelliset tv-uutislähetykset käynnistettiin 6.1.2000 ensin kolmella pilottialueella, joista yksi oli Pohjois-Suomi. Yle Uutiset Pohjois-Suomen alueeseen kuuluvat Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu ja Lappi.

2.3 Pohjois-Suomi näyttää mallia

Ensimmäiset Yleisradion televisiouutislähetykset aloittivat vuonna 1958, mutta jo pari vuotta aiemmin yhtiö oli tehnyt koelähetyksiä (Pernaa 2009, 15). Tuolloin vain osa kansasta pääsi nauttimaan uutislähetyksistä, sillä televisio ei ollut vielä yleinen esine suomalaisissa kotitalouksissa. Mistään joukkotiedotusvälineestä ei voitu vielä tuona aikana puhua, sillä Pohjois-Suomi oli kokonaan katvealueella Itä-Suomen lisäksi. Vasta 60-luvun alussa television näkyvyysalue laajeni ja Lappi pääsi näkyvyysalueelle Kainuun ja Savon ohella. Lapissa aivan pohjoisin osa ei kuitenkaan päässyt heti nauttimaan televisiosta, sillä vasta 1967 Pyhänturille rakennettu TV-asema kattoi melkein koko Lapin maakunnan. (Kokkonen 1996, 43—44, 393, 193.)

Ensimmäiset kokeilut alueellisten tv-lähetysten muodossa nähtiin jo 60-luvun loppupuolella. Talvella 1969 Yleisradion johtokunta oli hyväksynyt kokeilun lähettää muutamana sunnuntaina alueilta tunnin mittaisia lähetyksiä, ennen virallisen ohjelman alkua. Niissä oli studio-osuuksia ja inserttejä, joiden tekijöinä olivat Jyväskylä, Vaasa ja Oulu. Alueellisen televisiotoiminnan käynnistäminen oli kuitenkin vaivalloista, sillä raskaan ja kalliin koneiston rakentaminen vei vuosikausia aikaa. Vasta 1960-luvun loppupuolella Yleisradio teki tietoiset päätökset toiminnan kehittämisestä. (Salokangas 1996, 199—200.)

25.12.1967 lähetettiin Oulun studiosta televisiouutisia ihmisten koteihin. Samana vuonna Ouluun televisiotoimittajaksi valittu Pekka Huotari luki uutissähkeen TV-uutisiin. Oulu oli ensimmäinen Yleisradion maaseutupaikkakunta, josta aloitettiin suorat uutislähetykset valtakunnan verkkoon. Samalla käynnistyi haaveilu myös alueellisista tv-uutisista. (Kokkonen 1996, 195.)

Uutislähetykset aloitettiin jo 1950-luvun loppupuolella ja kokeiluja oli 60—70-luvun taitteessa, silti alueelliset tv-uutislähetykset nykyisessä muodossaan ovat verrattain tuore ilmiö. Alueelliset tv-uutislähetykset lähetettiin ensimmäisen kerran 6.1.2000 kolmelta alueelta: Lounais-Suomi, Keski-Suomi ja Pohjois-Suomi. Alueellinen tv-uutislähetys on Yle Uutisten tuottama uutislähetys, joka käsittelee

ainoastaan kyseisten alueiden asioita ja lopussa on alueen säätiedotus. Nämä lähetykset alueen toimitukset kokoavat ja tekevät yhteistyössä.

Yle Uutiset Pohjois-Suomi kattaa Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin. Lähettävänä paikkakuntana toimii Oulu ja neljä alueradiota tekevät yhdessä sitä. Yksi näistä alueradioista on Yle Perämeri, jonka toimitus sijaitsee Meri-Lapissa Kemissä.

2.4 Yle Perämeren historia lyhyesti

Kemi pääsi aloittamaan radiolähetyksensä ensin vain mikrofonipisteenä. Tammikuussa 1934 lähetettiin Tornionlaakson lähetys Oulun radion kautta. Vuotta myöhemmin Oulun radioyhdistys aloitti selvityksen, voisiko Kemistä tehdä suoraa radiolähetystä. Asia sai hyväksynnän ja keväällä 1939 Yleisradion studiopäällikön apulainen ja Oulun radioaseman päällikkö lähtivät etsimään Kemin studioille tiloja. Studio rakennettiin Kemin uuden kaupungintalon istuntosalin yhteyteen, niin sanottuun ”Puistopaviljonkiin”, josta tehtiin lähetystä 60 -luvulle saakka ennen kuin studio muutti Valtakatu 21:een Pirtin taloon. (Kokkonen 1996, 60—61.)

Vuonna 1994 toteutettiin hallinnollinen muutos, jolloin alueradiotoiminta lopetettiin ja maakuntaradiot syntyivät. Näin syntyi Yleisradion alueellisen ohjelmatoiminnan perusta. Lapin radio jakaantui Kemi-Tornion alueella toimivaksi Radio Perämereksi ja Rovaniemeä keskuspaikkanaan pitäväksi Lapin radioksi. 1990 perustettu Radio Suomi sai näin yhteensä 20 maakuntaradiota. (Kokkonen 1996, 241.)

Itsenäiseksi maakuntaradioksi Radio Perämeri siirtyi vuoden 2006 tammikuussa, kun Radio Suomessa oli meneillään yt-neuvottelut. Muiden maakuntaradioiden menettäessä väkeä, Radio Perämeri kasvatti työntekijöidensä määrää. Ennen itsenäistymistä Radio Perämeri oli osa Lapin radion ohjelma-alueita: vaikka päivittäislähetykset oli koottu itsenäisesti jo vuodesta 1994, päällikkö istui Ro-

vaniemellä. Vielä vuoden 2006 loppuun Radio Perämeri tuottivat Lapin radion kanssa yhteiset uutiset radioon (Säily 2006). Vaikka itsenäiseksi maakuntaradioksi siirtyminen tapahtui vasta 2006, Yle Perämeri on alusta saakka ollut tekemässä Pohjois-Suomen alueellisia tv-uutisia (Säily 2015). Talvella 2015 Yle uutisoi alueidensa toimintamallien ja työtapojensa uudistamisesta. Yle Lappi ja Yle Perämeri palaavat jälleen hallinnollisesti yhteen, kun molempien toimitusten päälliköksi valittiin Yle Perämeren päällikkö Eero Säily. (Yle Perämeri 2015.)

3 JOURNALISTINEN TYÖPROSESSI

3.1 Toimittajan ammattikuva

Hyvä toimittaja on hyvä tarinankertoja. Hyvä toimittaja osaa koukuttaa lukijat, katsojat tai kuuntelijat välineestä riippumatta sekä kertoo olennaisen. Hyvän toimittajan ominaisuuksiin kuuluu kyky löytää tarinasta se kiinnostavin osuus: hän osaa rankalla kädellä karsia, tiivistää, lyhentää ja jättää turhan ylimääräisen tarinasta pois. Hän ei tavoittele useasti laukeavaa monikärkiohjusta jutuissaan, vaan tietää mihin on ryhtymässä eli mitä tekee ja mitä haluaa tarinallaan kertoa. Lähtökohtana hyvällä toimittajalla on tekemisessään kysymys ”onko minulla asiaa?” ja ”onko tämä asia edes kertomisen arvoinen?” (Säily 2015.)

Toimittajan osaaminen koostuu teoreettisista ja käytännöllisistä tiedoista. Teoreettisella tiedolla tarkoitetaan niin sanottua kirjatietoutta, joka on toimittajan ajattelun ja toiminnan perusta. Tähän tietoon kuuluu journalismin ja joukkoviestinnän ymmärtäminen, tarvittava tieto ihmisen ja yhteisöjen käyttäytymismalleista, moraalien ja etiikan ymmärrys, estetiikka ja ilmaisu, sekä käsitys siitä miten yhteiskunta ja politiikka toimivat. Käytännöllistä tietoa voi kutsua myös ”hiljaiseksi tiedoksi”, mitä ei opi kirjoista lukemalla. Tämä tieto saadaan vain ajan kanssa, kun toimittaja kasvaa oman toimitusyhteisönsä jäseneksi. Käytännöllinen tieto kertyy juttuja tekemällä, sekä ottamalla mallia muista toimittajista. Teoreettisen ja käytännöllisen tiedon yhteyteen tarvitaan myös itsesäätelytietoa: toimittajan on osattava arvioida myös itseään kriittisesti oppijana ja havainnoijana. (Jaakkola 2013, 35.)

Toimittaja on tiedonvälittäjä: hänen on osattava vastata tiedon kysyntään juttutarjonnalla (Boyd, Stewart & Alexander 2008, 107). Journalismi tarvitsee toimiakseen yleisöä. Journalismi on tavallaan kulutushyödyke, joka on tehty käyttöä varten. Ilman käyttäjää journalismilla ei ole merkitystä. Kuten markkinataloudessakin, jotta journalismi tuotteena saavuttaisi käyttäjänsä, on tuottajan tiedettävä kenelle tuotetta valmistetaan ja kuka sitä tulee käyttämään. Journalismi vastaa kuitenkin suuremman yleisön kysyntään kuin vain yksittäisen ihmisen tiedon-

janoon. Jotta toimittaja voisi tehdä hyvää journalismia, on hänen tunnettava yleisönsä. (Jaakkola 2013, 44.)

Toimittajan on osattava kertoa tarina omin sanoin, mutta samaan aikaan niin, että yleisö ymmärtää joka sanan. Toimittajan tehtävä on pyrkiä objektiivisuuteen ja jättää omat mielipiteensä taka-alalle. Toimittajat ovat tavallaan vahtikoiria, joihin yleisön on pystyttävä luottamaan. Heidän tulee kysyä ne kysymykset haastateltavalta, mitkä yleisökin haluaisi kysyä. Toimittaja on linkki tavallisen talleajan ja asiantuntijan välillä. (Boyd ym. 2008, 107—108.)

Kukko-Liedeksen mielestä hyvään televisiotoimittajaan sopii samanlaiset määritteet kuin ihan mihin tahansa toimittajaan. Hän seuraa asioita, osaa ideoida, havainnoi ympäristöään ”uutissilmällä” ja huomaa pieniäkin asioita, joista voi syntyä herkullinen uutinen (Kukko-Liedes 2015). Toimittajan on oltava perehtynyt siihen, mitä ympärillä tapahtuu. Muiden medioiden seuraaminen on tärkeää. (Alden 2005, 52.)

Hyvän toimittajan taitoihin kuuluvat aloitteellisuus, tiivistämisen ja kärjistämisen taidot. Materiaalin ollessa runsasta, hyvä toimittaja osaa etsiä materiaalista uutisen, sekä hän osaa olla uppoutumatta siihen liikaa. Tekniikan käytön osaaminen on tärkeää erityisesti televisiopuolella ja sen pitäisi olla sujuvaa. Visuaalisesta silmästä on myös hyötyä. (Kukko-Liedes 2015.)

3.2 Toimittamisen kolme vaihetta

Juttu -termi on yleiskäsite, jolla viitataan lehtien juttutyyppeihin, mutta myös radion ja television ohjelmatyyppeihin. Jutun tekemisen jäsentelyä journalistisen työnjäsentelyä kutsutaan myös journalistiseksi työprosessiksi. Tätä prosessia voi systematisoida jäsentelemällä toimittajan työtehtäviä, jotka toimittaja käy läpi jutun tekemisen aikana. (Miettinen 1988, 50.)

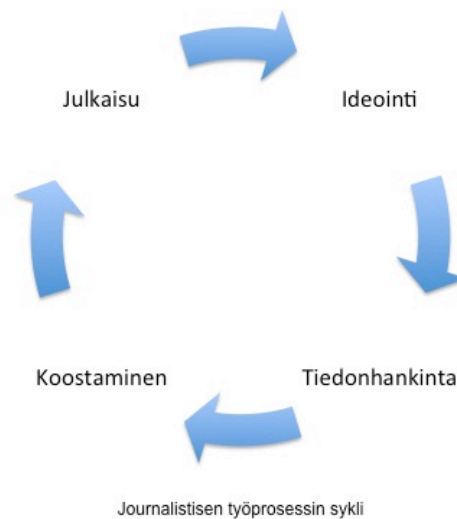
Toimittajan työprosessia voisi verrata jäävuoreen: toimitettu juttu on sen näkyvin

osa ja huippu, joka päättyy julkisuuteen. Juttua varten on tehty paljon töitä, mikä ei käy ilmi itse jutusta, tästä esimerkkeinä ovat ideointi ja tiedonhankinta (Huovila 2005, 41). Toimittajan journalistinen prosessi – välineeseen katsomatta – alkaa ideoinnista ja suunnittelusta. Joskus toimittaja voi törmätä juttuideoihin, mutta niitä on myös pystyttävä tuottamaan (Miettinen 1988, 51; Jaakkola 2013, 60). Ideointi on kuitenkin ymmärrettävä toimittajan työssä laajasti: se on yhteiskunnan toiminnan seuraamista niin, että toimittaja kykenee poimimaan juttuaiheiksi yhteiskunnan ja yleisönsä kannalta tärkeimmät asiat. Toimittajan on myös kyettävä tarjoamaan vuosittain toistuviin asioihin uusia tuoreita näkökulmia (Huovila 2005, 42). Näkökulmalla pyritään rajaamaan ja myös löytämään uusi katsontatapa aiheeseen. Uusi näkökulma tuttuun aiheeseen tekee aiheesta mielenkiintoisemman (Miettinen 1988, 51; Kujala, Lahti & Tamminen 1998, 72). Kriittisellä tarkastelulla ideoista, ajatuksista ja mielikuvista tuotetaan merkityksellisiä kysymyksiä, jotka voidaan kääntää journalistiseen muotoon. Tiivistetysti sanottuna idea on pystyttävä jalostamaan selkeiksi kysymyksiksi, väitteiksi tai ilmiöiksi. (Jaakkola 2013, 60.)

Kun esimies on hyväksynyt juttuidean ja toimittaja on täsmentänyt itselleen jutun tunteen tavoitteet sekä sisällöt, hän voi alkaa etsiä tietoa. Tiedonhankinta on journalistisessa prosessissa kaikista eniten aikaa vievin osuus. Jotkin jutut vaativat ”kypsyttelyä” päiviä tai viikkoja, mutta ei ole harvinaista suurien juttuhankkeiden kohdalla että tiedonhankinta voi viedä vuosia (Jaakkola 2013, 60–61). Toimittajan on pystyttävä taustoittamaan uudet asiat massa- sekä sirpaletiedon keskellä. Toisin sanoen ei riitä, että tiedon vastaanottaja saa uutta tietoa asuinalueestaan, vaan toimittajan on pystyttävä kertomaan taustat sekä syyt (Huovila 2005, 44). Sinänsä toimittajat ja tiedotusvälineet eivät luo uutta tietoa, vaan he suodattavat, välittävät ja hyödyntävät informaatiota (Kujala ym. 1998, 73–74). Periaatteessa toimittaja tekee työtään yleisön valtuutettuna viestinviejänä. Toimittajan on ammatissaan pyrittävä objektiivisuuteen, joka vaatii kriittistä ajattelua. Toimittajan tehtävä ei ole tarjota yleisölleen absoluuttisia totuuksia, eikä toimia asianajajana puolesta tai vastaan. (Huovila 2005, 44–45.)

Tiedonhankinnan jälkeen alkaa jutun koostaminen. Ennen jutun julkaisemista,

on toimittajan arvioitava tuotostaan: ovatko lähteet kattavat ja tarvitseeko juttu lisää tietoa? Onko juttu onnistunut? (Jaakkola 2013, 62.) Koostaminen tapahtuu viestintävälineelle tyypillisellä tavalla: printtimediassa tämä tarkoittaa kirjoittamista, radiossa ja televisiossa leikkaamista.



Kuva 1. Journalistisen työprosessin sykli (Jaakkola 2013, 60–62.)

Kaikessa yksinkertaisuudessaan journalistinen prosessi alkaa aina ideoinnista ja jutun suunnittelusta sekä näkökulman etsimisestä. Toinen vaihe on tiedonhankinta, johon sisältyvät jutun taustoittaminen ja haastattelujen tekeminen. Kolmas vaihe on jutun koostaminen saaduista tiedoista eli editointi. Viimeinen vaihe on jutun julkaiseminen, jonka jälkeen prosessi alkaa alusta uuden idean kanssa. (Kuva 1.)

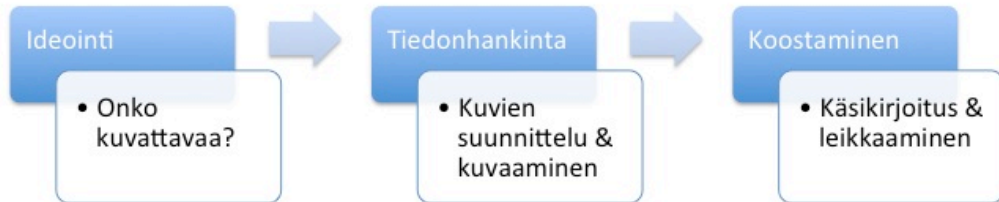
3.3 Televisiotoimittamisen erityispiirteet

Joukkoviestimistä televisio on kaikkein monipuolisin. Televisiossa juttu toteutetaan sanoin ja kuvin. Lähtökohtana kuvituksen ideoinnissa on kuva, jota teksti tukee (Jussila 2002, 35; Huovila 2005, 151). Juttuaiheen kuvituksen visualisointi

kuuluu televisiotoimittajalla jutun toteutuksen ideointiin. Ideointivaiheessa televisiotoimittaja joutuu pohtimaan myös, onko aiheessa mitään näytettävää eli kuvattavaa. (Miettinen 1988, 68; Jussila 2002, 35; Mattila 2006, 30.)

Television voima on kuvan liikkuvuudessa ja sen kuva välittää enemmän kuvallista informaatiota kuin yksikään sanomalehti pystyisi välittämään. Tämän vuoksi toimittajalla on oltava käsitys siitä, miten paljon ja minkälaista kuvamateriaalia juttu tarvitsee. Kuva välittää paljon informaatiota, mutta se on televisiossa myös rajoittava tekijä: abstrakteja ja hallinnollisia kysymyksiä on vaikea kuvata. Televisiotoimittajalta kuva vaatii myös sen, että kamera on oikeassa paikassa juuri oikeaan aikaan. Siksi kuvituksen suunnittelussa on tilanne sama kuin tiedonhankinnassa: ei riitä että toimittaja tietää mitä kuvaa hän tarvitsee aiheen käsittelyyn televisiossa, vaan hänen on myös tiedettävä, mistä kuvaa voi hankkia. Televisiotoimittajan on myös aiheellista selvittää, minkä tyyppistä kuvaa aiheeseen tulee hankkia tukemaan haastateltavan ja jutun sanomaa. (Miettinen 1988, 92—93; Huovila 2005, 76; Boyd ym. 2008, 252.)

Televisiojutun koostaminen on monimutkaisempaa kuin esimerkiksi sanomalehtiartikkelin. Televisiotoimittajalla on kaksi erilaista mahdollisuutta jäsenellä informaatiota jutussaan: tekstijohteinen ja kuvajohteinen. Tekstijohteisessa työskentelytavassa toimittaja kirjoittaa ensin tekstin, johon kuvatut kuvat sovitetaan. Tässä työskentelytavassa teksti ohjaa jutun etenemistä ja määrää jutun rakenteen. Kuvajohteisessa työskentelytavassa kirjoitetaan ensin kuvakäsikirjoitus, jonka avulla kuvat sidotaan tekstin avulla toisiinsa. Tässä työskentelytavassa edetään television kuvan ehdoilla (Miettinen 1988, 136; Boyd ym. 2008, 254). Käsikirjoitusta tukeva kuvakäsikirjoitus on yleinen televisiojournalismissa. Sen avulla jäsenellään kuvien kestot ja paikat tukemaan jutun aihetta (Miettinen 1988, 218; Boyd ym. 2008, 254). Käytännössä kuvakäsikirjoitusta ei aina tehdä, sillä jos toimittaja pystyy luomaan ajatuksissaan kuvakäsikirjoituksen, on se riittävää (Miettinen 1988, 218; Huovila 2005, 76). Käsikirjoituksen jälkeen televisiotoimittaja voi aloittaa jutun leikkaamisen. (Boyd ym. 2008, 330.)



Kuva 2. Television erityispiirteet (Miettinen 1988, 92 – 93, 136, 218; Huovila 2005, 76, 151; Boyd ym. 2008, 252, 254.)

Televisiojutun työstämisessä on otettava huomioon ideoinnista lähtien kuvakerroksen mahdollisuudet ja mahdottomuudet. Tiedonkeruussa ennen haastattelun kuvaamista, on televisiotoimittajan suunniteltava kuvia, jotka tukevat aihetta. Koostamisvaiheessa televisiotoimittaja kokoaa informaation yhteen käsikirjoitukseen, jonka jälkeen alkaa jutun valmiiksi leikkaaminen (kuva 2). Perussääntö televisiojutun tekemisprosessissa on, että kuva kulkee jokaisessa vaiheessa mukana ja se on otettava huomioon ideoinnista lähtien.



Kuva 3. Yle Perämeren kaava (Kukko-Liedes 2015; Heikinmatti 2015)

Nämä kaavat (kuva 1, kuva 2) pätevät myös Pohjois-Suomen alueellisten tv- uutisten rinnakkaispaikkakuntana toimivan Yle Perämeren toimintaan (kuva 3). Julkaisuvaiheen voi mieltää tässä toimituksessa siten, että kun juttu on valmis lähetystä varten, siirretään se Oulun lähetysyksikköön julkaistavaksi Pohjois-Suomen alueellisessa tv-uutislähetyksessä.

4 TYÖPROSESSI ALKAA IDEOISTA

4.1 Ideointi

Journalistinen työprosessi alkaa aina ideoinnista, kuten myös Yle Perämeren toimittajilla. Ideointi on myös jatkuva prosessi journalistisessa työssä. Se on kaiken alku ja juuri.

Olen aina ollut hyvä ideoimaan juttuaiheita. Suurin osa mieleeni pälkähtävistä ideoista ovat jääneet ajatuksen tasolle sen vuoksi, että ne ovat olleet joko viestintävälineeseen mahdottomia toteuttaa, idea ei ole sopinut median asettamiin raameihin tai en ole löytänyt sopivaa henkilöä haastateltavaksi. Koulun penkillä istuessa ja ideoidessa nousi joskus hiki otsalle, sillä oli välillä mahdotonta löytää uusia juttuja alueelta, joita ei olisi kaluttu tyhjäksi.

Meri-Lapin alueella helpoimmista ”juttutehtaista” ovat kirjaimellisesti alueemme suuret tehtaat. Pohjois-Suomen alueellisiin tv-uutisiin seurataan teollisuusmaailman tapahtumia. Yle Perämeressä seurataan myös tiivistä raja-alueen kehitystä (Kukko-Liedes 2015). Kukko-Liedes (2015) korostaa, että vaikka tehtaat ovat hyvä idealähde, ei se ole kuitenkaan loputon ideapankki. Meri-Lappi on alueena pieni ja valtakunnallisia infotilaisuuksia järjestetään äärimmäisen harvoin. Toisin kuin Rovaniemellä ja Oulussa, Kemi-Torniossa ei ole hallinnollisia elimiä, jotka tuottavat automaattisesti juttuja ja aiheita. Yle Kainuun alueella yksi helppo ideapankki on Talvivaaran kaivos.

Yle Perämeren toimituksessa juttuaiheina enemmän korostuvat arjen havainnot ja human interest -jutut (Kukko-Liedes 2015). Human interest -jutuissa on jokin inhimillinen mielenkiinto, kiinnostavuus ja ihmiskohtalot. Juttujen kohteena voivat olla ihmiset, eläimet, eksoottiset eläimet ja vaikkapa erikoiset tapahtumat. (Kuutti 2012, 52.)

Ideoiminen on yksi tärkeimmistä ominaisuuksista, sillä ilman tuoreita ja mielenkiintoisia näkökulmia juttu voi jäädä ontoksi tai tekemättä. Yleisin virhe kokemat-

tomilla toimittajilla on ajatus täysin uuden ja hämmästyttävän jutun tekeminen ennenkuulumattomasta aiheesta. Toimittajan ei tarvitse kuitenkaan valtiosalaisuuksia tai kaataa nykyistä maailmankuvaamme, sillä hyvät jutut voivat syntyä aivan arkisista asioista. Parhaimmat ideat syntyvät yleensä silloin, kun asian eteen ei tee aktiivisesti ajatustyötä (Lintula & Valkama 2009, 168—169). Vanha sanonta ”kukko ei käskemällä laula” pätee myös hyvin ideointiin. Yhden hyvän idean syntymiseen tarvitaan välillä tusina huonoja ideoita. (Jaakkola 2013, 74.)

Juttuja voi myös ideoida oman jo valmiina olevan tietoperustan pohjalta. Toimittaja Kyösti Vaara (2015) kertoo saavansa juttuideoita yleensä pitkällä aikavälillä. Hän hyödyntää omia mielenkiinnon kohteitaan, sekä jo olemassa olevaa tietoperustaa. Kiinnostus yritysmaailmaa ja yhteiskunnallisia asioista kohtaan on tärkeää, mutta myös tietoperusta esimerkiksi siitä, kuinka kunnan päätöksenteko tapahtuu tai miten ELY-keskus tai aluehallintavirasto toimii. Tärkeintä kuitenkin on taito etsiä tietoa, jos esimerkiksi hallinnollisten elinten toiminta askarruttaa. (Vaara 2015)

Jokaisen toimittajan lähipiirissä on potentiaalisia juttuvinkkaajia. Joskus tutun ihmisen tarina päättyy jutuksi asti. Lähipiirin kautta toimittaja voi löytää myös jutulleen haastateltavan: joku aina tuntee jonkun (Jaakkola 2013, 70—71). Riikka Rautiainen (2015) kertoo ammentavansa juttuideoita omasta lähipiiristään ja omasta elämästään. ”Silmien auki pitäminen” ja asioiden ääneen hämmästely yksikseen tai ystävien kanssa, on myös hyvä keino löytää juttuideoita. Rautiainen sanoo useasti miettivänsä pohdituttavaa asiaa niin, että kantaisiko se jutuksi asti. Uutis- ja ajankohtaistyössä myös vuodenkierto on hyvin paljon läsnä, mikä nostaa jo itsestään aiheita. Seuranta on yksi kivijaloista juttuja mietittäessä. (Rautiainen 2015.)

Hyvänä esimerkkinä siitä, että lähipiiriä kannattaa hyödyntää, on *Romua vai arvotavaraa – perikunnalla voi olla aselasti joka ei kelpaa kellekään* –uutinen (2015) kuolinpesien kinkkisistä asevarastoista. Rautiainen kertoo, että idea juttuun lähti puhtaasti siitä, kun hänen ystävänsä joutui viemään kuolinpesän asevaraston loppujen lopuksi poliisille, koska täkäläiset liikkeet eivät niitä halun-

neet. (Rautiainen 2015.)

Me kaikki olemme jonkin yhteisön jäseniä: perheen, harrastus- tai seurayhteisön, ammatillisen ryhmän ja niin edelleen. Sisäpiiristä kannattaa myös ammentaa juttuaiheita, etenkin kun on pääsy kulissien taakse. Oma harrastus ei välttämättä tunnu juttuaiheena niin mielenkiintoiselta, mutta sisäpiiriläisyys tuottaa tietoa sellaisesta toiminnasta, jota ulkopuolinen ei pääse näkemään tai kuulemaan. Se, mikä sinusta voi tuntua hyvin arkipäiväselältä asialta, voi olla toiselle ihmeellistä ja uutta. (Jaakkola 2013, 70.)

Antti Heikinmatti neuvoo käyttämään sosiaalista mediaa ja internetiä hyväksi juttujen ideoinnissa (Heikinmatti 2015). Internetistä selviää helposti, mikä ihmisiä puhuttaa ja kiinnostaa tällä hetkellä. Kun osaa poimia tärkeän tiedon turhasta, voi internet olla juttulähteinä erinomainen (Jaakkola 2013, 72). Myös muita tiedotusvälineitä kannattaa hyödyntää. Tarkoituksena ei ole kopioida juttuaiheita suoraan, vaan miettiä asiaa oman alueen kantilta ”miten tämä on meillä” – tyyliin. (Heikinmatti 2015.) Tätä kutsutaan paikallistamiseksi.

4.2 Juttutyypit

Vaikka idea olisi kuinka hyvä, on sen ylitettävä juttukynnys. Jutulla pitää olla arvoa ja mielenkiintoisuutta, että se voisi tulla julkaistuksi. Juttukynnys vaihtelee päivittäin: kynnys on matala kun tarjontaa on niukasti ja vastaavasti korkeampi kun juttuja on runsaasti. Jutun arvo määrää myös sen käsittelytavan (Huovila 2005, 64). Pohjois-Suomen alueellisissa tv-uutisissa juttu voidaan arvottaa pituuden mukaan.

Juttu voi olla myös ”ajaton”, joka tarkoittaa sitä, ettei sen julkaisemiseen tarvita tiettyä päivää ja sen sisältö ei ole päiväkohtaista. Usein tällaisessa jutussa aihe on sellainen, että se liittyy päivittäiseen elämään ja on kiinnostava vielä vaikka pa kuukauden päästä. Juttu voi liittyä vuodenaikaan tai ajankohtaan. (Huovila 2005, 64—65.)

Kun juttuidea on mietitty Pohjois-Suomen alueellisiin tv-uutisiin, tarvitsee se vielä hyväksynnän ensin oman toimituksen uutispäälliköltä ja lähettävän paikkakunnan uutispäälliköltä. Yle Perämeren uutispäällikkö Pirkko Kukko-Liedes välittää aiheet, jotka voisivat sopia heidän alueeltaan Pohjois-Suomen alueellisiin tv-uutisiin. Puhtaasti uutismateriaalista puhuttaessa, aiheen pitää olla kiinnostava ja iso asia alueen ihmisille. Pohjois-Suomen alueellisissa tv-uutisissa on normaalit uutiskriteerit ovat käytössä, vaikka uutisissa on useasti mukana myös ”ei-niin-uutismaista” materiaalia. Human interest, kiinnostavuus, yllättävyys ja ilmiöt kuuluvat kriteereihin, jotta juttuidea pääsee televisioon. Koska Pohjois-Suomen alueellisia tv-uutisia tehdään useamman aluetoimituksen kanssa yhdessä, on syytä myös huomioida mitä muut alueet ovat tekemässä: onko vastaavia juttuja tulossa tai samanlaisia ilmiöitä Pohjois-Pohjanmaalla tai Kainuussa? Voisiko tätä aihetta tehdä isommaksi kokonaisuudeksi? (Kukko-Liedes 2015.)

Uutispäällikön kanssa päätetään myös, millä tavalla aihetta voi käsitellä. Tähän on käytössä arsenaali erilaisia juttutyyppejä: nettinosto, lyhyt tikkeri- eli naamasähke, kuvitettu sähke, kommenttisähke eli ”sähkesatanen”, tuplasatanen ja juttu. Harvinaisempia käsittelytapoja ovat television puolella haastateltavan pyytäminen studiovieraaksi ja suorahaastattelu. (Kukko-Liedes 2015.)

Kuvitettusähke on kaikessa yksinkertaisuudessa sähke, jonka ankkuri lukee ja samaan aikaan ajetaan sähkeeseen liittyvää kuvattua materiaalia taustalle. ”Sähkesatanen” tai kommenttisähke kulkee koulunpenkillä termillä ”sähke + 100%”. Se koostuu kahdesta eri osasta: sähkeestä, joka kirjoitetaan ankkuria varten ja haastateltavan yleensä noin 25 sekunnin osuudesta. Käytännössä tässä yhdistyy kuvitettusähke ja haastateltavan osuus. ”Tuplasatanen” voi olla vähän sähkesatatasta pidempi, jossa toimittajan ääni voi kysyä jatkokysymyksen haastateltavalta, joka vastaa. Kestoltaan pisin juttu on yleensä noin yksi ja puoli minuuttia pitkä, joka koostuu toimittajan spiikeistä ja haastateltavan osuuksista. Tällä juttutyypillä pystytään käsittelemään aihetta paljon laajemmin, mutta se on myös työläämpi tehdä ja toimittaa.

Tein paljon töitä sellaisten toimittajien kanssa, jotka eivät osanneet käyttää televisiokalustoja. Leikkasin ja kuvasin heidän kanssaan sähkösatasia ja sähköitä, sekä pari laajempaa juttua. Haluan huomauttaa, että nämä termit voivat vaihdella mediayhtiöissä ja jopa toimituksissa.

Ennen haastatteluun lähtemistä ja niiden sopimista, on hyvä miettiä kaatuuko juttu omaan mahdottomuuteensa: televisio on visuaalinen väline, joka vaatii toimiakseen kuvaa. Juttua on turha tehdä, jos se ei anna kuvallisesti mitään ja jos aiheita ei voi käsitellä järkevästi televisiossa. Viime aikoina asiaan on kuitenkin tuonut helpotusta erilaiset grafiikat: tilastojenpurut katsojille ja kartat. Silti on joitain aiheita, joita ei voi televisiossa käsitellä (Kukko-Liedes 2015). Suurin ero radion, printin ja television välillä, on television suuri paino visuaalisuudelle. Tämä on kohta, missä televisiotoimittamisen journalistinen työprosessi ideoinnissa eroaa muista viestintävälineistä.

5 TIEDONHANKINTA

5.1 Taustatutkiminen

Journalistisessa työprosessissa tiedonhankinta ja ideointi kietoutuvat vahvasti yhteen jo heti alussa. Samalla kun toimittaja etsii ideoita, etsii hän myös taustatietoa. Tämä vaihe on tärkeä, sillä mitä enemmän tietoa kerätään, sitä selkeämmin asiat avautuvat ja journalistisesti toteutuskelpoisemmaksi idea muotoutuu. Kysymyksillä ja vastauksilla poraudutaan syvemmälle valittuun aiheeseen. Tiedonhankinta ei rajoitu vain journalistisen työprosessin alkupäähän, vaan se jatkuu myöhemmissä vaiheissa, kun tietoa kerätään ja täydennetään. (Jaakkola 2013, 67.)

Yksi asia mikä yhdistää hyviä toimittajia viestintävälineeseen riippumatta, on hyvä taustoittaminen. Tosiin kuin luullaan, jutun onnistuminen tai epäonnistuminen ei aina ole kiinni ideoinnista, jutun rakenteesta tai toimittajan teknisistä taidoista. Toimittajan tehtävä on tietojen kalastelu ja huonosti tehty taustatutkimus voi jättää jutun pintaraapaisuksi (Lintula & Valkama 2009, 174—175). Paras mahdollinen lähtökohta on, jos toimittaja tietää aiheesta jopa enemmän kuin haastateltavansa. Taustatutkimisen avulla toimittaja osaa kysyä relevantteja kysymyksiä aiheesta, mutta myös vaihtoehtoisia kysymyksiä (Fichtelius 2002, 54). Taustatutkiminen ei ole kovin vaikeaa, sillä tietolähteet voi jakaa karkeasti kolmeen kategoriaan: internetiin, kirjallisiin lähteisiin ja ihmisiin. (Lintula & Valkama 2009, 174—175.)

Internetin tietolähteisiin kannattaa suhtautua kriittisesti. Esimerkiksi Wikipediaan kuka vain voi kirjoittaa ja muokata tietoa. Hakukoneita käyttäessä pitää muistaa, että ne eivät pääse käsiksi kaikkeen informaatioon. Pääasialliset kirjalliset lähteet rajoittuvat kirjoihin, sanoma- sekä aikakauslehtiartikkeleihin sekä erilaisiin luetteloihin ja hakemistoihin. Jos kirjaa käyttää tietolähteenä, on hyvä tarkistaa, että painos on ajan tasalla. Myös ihmisiä voi käyttää taustatutkimuksessa. (Lintula & Valkama 2009, 175.)

Ennen toimituksen jättämistä tulee varmistaa, että faktatieto on oikein. Haastateltavan nimen unohtaminen tai sen ollessa väärin tai väärät arvo- tai virkanimikkeet, saavat toimittajan näyttämään haastateltavan silmissä ammattitaidottomalta. Virheen voi välttää yksinkertaisesti kirjoittamalla tarvittavat tiedot talteen paperille. (Boyd ym. 2008, 124.)

Rautiainen sanoo (2015) pyrkivänsä vaihtamaan muutaman sanan taustoiksi haastateltavan kanssa, ennen haastattelun alkua. Hän kuitenkin muistuttaa, että aina siihen ei valitettavasti aikaa tai toimittajan ja haastateltavan välit ovat tiukat. Tästä esimerkkinä hän mainitsee poliitikot, joiden kanssa ei voi tätä taktiikkaa käyttää. (Rautiainen 2015.)

5.2 Haastattelemineen on tiedonhankintaa

Haastattelu on keskeinen tiedonhankintatapa nykyaikaisessa journalismissa (Adams 2009, 1). Haastattelulla on mahdollista saada helposti ja nopeasti ajankohtaista tietoa asiantuntijalta aiheesta (Huovila 2005, 79). Taitava ja kokenut haastattelija saa haastattelun näyttämään helpolta. Hyvä haastattelija kysyy kysymyksiä, jotka saavat hyviä vastauksia. Hän kuuntelee haastateltavaansa, samalla kun takaraivossa miettii seuraava kysymystä ja vertaa haastateltavan puheita jo aiemmin hankittuun taustatietoon. (Adams 2009, 5.)

Haastateltavan valinta on oltava perusteltua ja harkittua. Kun haastateltavaa etsitään, on hänen oltava se tärkein henkilö, joka asiasta tietää. Esimerkiksi yrityksissä ja yhdistyksissä edetään hierarkian mukaan. Toimittajan on hyvä pyrkiä tällaisissa tilanteissa arvoasteikossa pikemmin ylöspäin kuin alaspäin, jotta haastateltava olisi sopiva. (Huovila 2005, 80.)

Ennen haastattelua toimittajan olisi syytä muistaa journalistin ohjeet ja etiikka (Heikinmatti 2015). Haastattelua sovittaessa toimittajan on kerrottava kaikki haastattelun tarkoituksesta ja päämäärästä tulevalle haastateltavalle. Haastattelun alussa on varmistettava, ettei haastateltavalla ole mitään haastattelua vas-

taan (Saksala 2012, 109—110). Toimittajan on myös kerrottava, missä haastattelu tulee ulos ja mahdollisuuksien mukaan milloin. Haastateltavalla on oikeus tietää, millaisessa yhteydessä hänen lausumaansa käytetään (Journalistiliitto 2015). Heikinmatti (2015) muistuttaa, että haastateltavalla on oikeus nähdä tai kuulla oma osuutensa haastattelusta. Journalistin ohjeissa painotetaan myös sitä, että haastateltava saa tarkistaa vain oman kohtansa haastattelusta, sillä journalistista päätösvaltaa ei saa luovuttaa ulkopuolelle. Tarkistaminen on mahdollista silloin, kun julkaisuaikataulu sen sallii. Haastateltava ei voi jälkikäteen kieltää käyttämästä haastattelua, elleivät olosuhteet haastattelun jälkeen ole muuttuneet niin paljon, että julkaiseminen olisi kohtuutonta. (Journalistiliitto 2015.)

Haastattelua sovittaessa on vielä syytä varmistaa, että haastateltava varmasti paras mahdollinen henkilö vastaamaan myös itsensä mielestä. Tässä täytyy muistaa, että moni ihminen voi vähätellä omia tietojaan ja kokemuksiaan. Haastateltavan ei kuitenkaan tarvitse olla tutkijatohtori, joka on tehnyt väitöskirjan kyseisestä aiheesta. Mahdollisen haastateltavan kieltäytymistä ei pidä loukkaantua, sillä kaikille julkisuuteen astuminen ei ole luontevaa. Vain julkista toimintaa harjoittavien viranhaltijoiden on velvollisuus antaa tietoa. (Jaakkola 2013, 206.)

5.3 Hyvät ja huonot kysymykset

Kuka, mitä, missä, miksi, milloin ja miten ovat peruskysymyksiä journalismissa. Kokemattomat toimittajat voivat erehtyä kysymään -ko tai -kö päätteisiä kysymyksiä, joihin vastataan kyllä tai ei. Tällaisista kysymyksistä on harvoin mitään hyötyä jutun koostamisvaiheessa, ellei toimittaja ole kysynyt jälkeen uutta sarjaa kysymyksiä. Kyllä ja ei -kysymysten vastakohtana ovat kysymykset, jotka ovat liian laajoja, että toimittaja voi saada haastateltavalta monologin. Kysymyksen liikkuma-ala on tärkeää: liian suppealla liikkuma-alalla toimittaja saa lyhyitä vastauksia ja liian laajalla haastateltava vastaa liian pitkästi. Pitkät vastaukset ovat ongelmallisia televisiojutun työstämisessä. (Boyd ym. 2008, 130.)

Heikinmattin (2015) mielestä ”miksi” on erityisen hyvä kysymys ja se on yksi parhaimmista kysymyksistä, mitä toimittaja voi haastattelua tehdessä esittää. Olettaminen on yksi vaarallisimmista asioista haastattelussa: jos toimittaja luulee tietävänsä miksi-kysymykseen vastauksen, liikutaan vaarallisilla vesillä. Vaikka asia olisikin ilmeinen, kannattaa silti kuunnella mitä haastateltava kysymykseen vastaa. Vastaus voi joskus olla toisenlainen kuin mitä toimittaja olettaa. (Heikinmatti 2015.)

Haastattelukysymysten tulee olla mahdollisimman yksiselitteisiä, helposti ymmärrettäviä ja tarpeeksi yksityiskohtaisia. Perussääntö kysymyksissä on, että hyviin kysymyksiin saa hyviä vastauksia. Sanonta ”minkä taakseen jättää sen edestään löytää” pitää paikkaansa, sillä jos tarpeellisia täsmentäviä lisäkysymyksiä ei ole haastattelutilanteessa tehnyt, voi toimittaja olla ongelmassa juttua rakentaessa (Jaakkola 2013, 207). Yksinkertaiset ja värittömät kysymykset ovat aina toimivampia kuin värikkäät. Värikkäissä kysymyksissä haastateltava joutuu tekemään ajatustyötä löytääkseen kysymyksen, ennen kuin hän pääsee vastaamaan. Tällaisessa tapauksessa toimittaja yleensä luovuttaa oman etulyöntiasemansa pois vapaaehtoisesti. (Saksala 2012, 108.)

Toimittajan haastattellessa hänen tehtävänsä ei ole tuotos vaan panos, joka saa haastateltavan tekemään töitä. Periaatteena on, että neutraali panos tuottaa parempaa tulosta. Haastateltavan tehtävä on kertoa uutta tietoa yleisölle. Toimittajan vuoro on vasta juonnossa. (Saksala 2012, 108.)

Rautiainen (2015) kertoo aina kysyvänsä haastattelun jälkeen haastateltavalta, jäikö häneltä jotain tärkeää kysymättä. Hän neuvoo ennen haastattelun alkua, että hänet saa keskeyttää jos hän kysyy aiheeseen liittymättömiä kysymyksiä tai kysymys huono, ettei haastateltava osaa siihen vastata.

Haastattelua voisi kutsua taiteeksi. Se on taidetta luoda järkeviä keskusteluja kahden täysin toisilleen tuntemattoman ihmisen välille. Keskustelua johtaa toimittaja kysymyksillään. Hyviä kysymyksiä pystyy tekemään, jos toimittaja onnis-

tuu ajattelemaan mahdollisia saatavia vastauksia ennen kysymysten esittämistä. Monet toimittajat ovat varmasti sitä mieltä, että kysymysten tekeminen etukäteen on rakentavaa suunniteltua juttua ajatellen. Valitettavasti liika pidättäytyminen ennakkoon mietityissä kysymyksissä voi olla huono asia haastattelun kannalta: katsekontakti katoaa, toimittaja ei kuuntele haastateltavaa, kun tämä vastaa. Liian tarkka kysymysten suunnittelu tekee haastattelusta jäykän (Boyd ym. 2008, 128—129). Heikinmatti (2015) on samaa mieltä ja mainitsee sen myös yhdeksi ongelmaksi nuorilla toimittajilla. Myös jatkokysymysten puute on yleistä nuorilla toimittajilla, erityisesti jos kysymykset ovat ennakkoon laadittuja. Reagointi on haastattelussa tärkeää. (Heikinmatti 2015). Haastattelu on kuitenkin loppujen lopuksi tilanteena samanlainen vuorovaikutustilaisuus kuin mikä tahansa kahden ihmisen kohtaaminen. (Jaakkola 2013, 207.)

Haastateltavan jännittäessä, itse painotan haastateltavalle mahdollisuutta kertoa asiansa uudelleen, mikäli häntä jännittää vastaaminen. Yleensä itse pyrin helpottamaan tilannetta myös juttelemalla esimerkiksi arkipäiväisistä asioista ennen virallisen haastattelun alkua. Työskennellessäni kuvaajana toimittajalle, pyydän haastateltavaa katsomaan toimittajaa ja puhumaan hänelle. Koen tärkeäksi kuvaajana toimiessani, että luon kontaktin haastateltavaan, jotta tilanne olisi hänelle mahdollisimman luonnollinen ja miellyttävä.

6 KOOSTAMINEN PAKKAA YHTEEN

6.1 Koostaminen vaatii ajatustyötä

Kun kaikki vaadittava informaatio juttua varten on hankittu, alkaa journalistisessa työprosessissa viimeinen vaihe ennen julkaisua eli jutun koostaminen. Koostamisella tarkoitetaan jutun työstämistä kokoon ymmärrettäväksi paketiksi. Television puolella koostaminen tarkoittaa käsikirjoittamista ja leikkaamista.

Valitettavasti ei ole mitään yksiselitteistä vastausta kysymykseen “miten koostaa juttu onnistuneesti?” Tämä vaihe vaatii raakaa ajatustyötä ja asioiden järjestelmistä toimittajan omassa päässä (Lintula & Valkama 2009, 202.) Olen samaa mieltä Lintulan ja Valkaman kanssa. Ei ole mitään oikopolkua siihen, miten juttu koostetaan onnistuneesti, mutta informaatiota voi käsitellä ja jäsentää televisioinsertissä eri tavoin.

Vaikken itse toiminut televisiotoimittajana harjoitteluni aikana, sain silti kattavan käsityksen toimittajan työstä, kun juttu siirretään leikkauspöydälle. Yleisimmin leikkasin uutisjuttuja, -sähkeitä ja -sähkesatasia toimittajille, jotka eivät osanneet leikata taikka kuvata. Koska Yle Perämeren televisiotoimittajat tekevät yhdestä juttukeikasta versiot radioon, televisioon ja nettiin, lyhyiden sähkeiden ja sähkesatasien yhteydessä he harvemmin toimittivat käsikirjoitusta minulle. Yleensä sähkesatasien leikkaaminen tapahtui niin, että ehdotin kuvatusta haastattelusta sopivaa kohtaa toimittajalle ja uutispäällikölle. He joko hyväksyivät ajatukseni taikka jouduin etsimään uutta näkökulmaa. Ilman toimittajan näkemystä, spiikejä ja käsikirjoitusta jutusta, leikkaaminen on yhtä hakuammuntaa leikkaajalle. Tämä luku käsittelee käsikirjoittamista ja spiiikkaamista. Missä vaiheessa käsikirjoittaminen tulisi aloittaa? Mikä virka spiiikeillä on?

6.2 Ajatukset järjestykseen

Sähköisille välineille on tyypillistä ohjelmaehdotus, joka suunnittelun sekä tie-

donhankinnan jälkeen muodostaa käsikirjoituksen. Käsikirjoituksia on paljon erilaisia ja ne vaihtelevat media- sekä välinekohtaisesti – joskus jopa toimituskohtaisesti. Käsikirjoitus voi olla nippu paperia tai vaikka yksi tiedosto, jonka pohjalta ohjelmaa tai inserttiä lähdetään kokoamaan. Laajimmillaan käsikirjoitus on kolmivaiheinen: ohjelmaehdotus, työkäsikirjoitus ja varsinainen käsikirjoitus. Työkäsikirjoitus on näistä kolmesta toimittajan suunnitelma, miten hän aikoo juttunsa rakentaa ja toimii myös selvityksenä muille, mitä hän on oikeastaan tekemässä (Huovila 2005, 76—77). Käsikirjoituksen on myös tarkoitus luoda yhtenäinen kokonaisuus haastateltavan lausuntojen ja toimittajan tietojen välille. Käsikirjoitus aukaisee jutun myös toimittajalle. (Vaara 2015.)

Yksi syy, miksi käsikirjoitus on syytä myös tehdä, on se että Pohjois-Suomen alueellisten tv-uutisten Oulun uutispäällikkö haluaa tarkistaa sen (Vaara 2015). Vaaran (2015) mielestä se on hyvä asia, sillä se ehkäisee toimittajan uppoamista liikaa materiaaliin ja sillä myös varmistetaan, että koko juttu on ymmärrettävä. Käsikirjoitusta on myös helpompi muuttaa kuin koko inserttiä leikkauspöydällä. (Vaara 2015.)

Heikinmatti (2015) aloittaa jutun käsikirjoittamisen joskus jo ennen haastattelua. Joskus hyvän taustatoimittamisen jälkeen on jo ajatus siitä, mitä haastateltava tulee vastaamaan kysymyksiin. Yleensä hän tekee hahmotelmia jo päänsä sisällä, jos jutun elementit ovat koossa. Joskus juttu on tavallaan jo ”valmis”, ennen kuin hän on haastatellut ketään. Päiväkohtaisiin aiheisiin tämä ei päde, sillä toimittaja ei voi tietää mitä haastattelusta muodostuu, ennen kuin kaikki materiaalit ja informaatio ovat koossa. Erinomainen paikka ajatustyölle juttua varten on esimerkiksi auto, kun toimittaja palaa takaisin toimitukseen. (Heikinmatti 2015.)

Rautiainen (2015) aloittaa käsikirjoittamisen yleensä, kun taustatietoja on jo ja näkökulma on selvillä. Haastateltavan tarkkaan kuunteleminen säästää materiaalin lävitse kahlaamiselta hyvin pitkälle, että toimitukseen tultaessa haastattelun parhaimmat kohdat ovat jo selvillä. (Rautiainen 2015.)

6.3 Spiikki kerää palaset yhteen

Spiikki on radio- taikka televisio-ohjelmassa esitettävä yhden tai kahden lauseen repliikki jutun toimittajalta, joka on ennalta käsikirjoitettu tai muuten ennalta mietitty. (Kuutti 2012, 179.)

Käsikirjoitusvaiheessa valitut haastattelun osat ovat usein toisistaan irrallisia klippejä. Spiikkejä käytetään näiden klippien yhteensitomiseen. Spiikeissä käy ilmi, miksi nämä haastattelukohdat ovat valittu juuri tähän juttuun. Spiikki johtaa katsojia, kertoo lisää informaatiota ja valmistelee katsojaa haastateltavan osuuteen. Useampi spiikki kokoaa jutun draamalliseksi kokonaisuudeksi (Heikinmatti 2015.) Leikkisästi asiaa voidaan ajatella niin, että spiikkaus on tavallaan lahjapaperi, johon materiaali paketoidaan yhdeksi informaatiopaketti.

Spiikkeihin voi lisätä tietoa ja asioita, joita haastateltava ei itse sanonut tai ne kohdat haastattelusta jätettiin pois leikkauspöydällä. Ne voivat parhaassa tapauksessa tuoda rytmitystä ja tuoda jutulle arvokasta lisäarvoa. Spiikeistä on käytävä ilmi jutun kertoma tarina ja tiukka faktatieto. Spiikit ovat keskeinen elementti pidemmissä jutuissa. Hyvä spiikkaus kuljettaa tarinaa eteenpäin. (Vaara 2015.)

6.4 Juonnon lyhyt oppimäärä

Juonto tekee jutun katsomisen arvoiseksi ja se valmistelee katsojaa tulevaan inserttiin. Juonnon tarkoituksena on napata katsojan huomio seuraamaan tulevaa juttua: ”Hei, sinä siellä! Tämä on todella tärkeää ja mielenkiintoista! Annas kun kerron sinulle...”. Juonto on syötti, jonka katsojan tulee napata. Kun se on hyvä, juttu on myyty katsojalle. Tiivistetysti juonto antaa lupauksen katsojalle, että hän saa jutussa vastauksen juonnon esittämiin kysymyksiin ja tilanteisiin. (Boyd ym. 2008, 264—265.) Kun juonto on valmis ja käsikirjoitus sekä muu tarvittava tieto on kirjoitettu Ylen käyttämään toimitusjärjestelmään, on insertti lähettämistä vaille valmis.

7 OMA INSERTTINI

7.1 Ideasta taustoitukseen

Opinnäytetyöhöni sisältyy myös toiminnallinen osa: insertti, jonka itse ideoin, taustoitin, tein haastattelut, kuvasin, käsikirjoitin, spiikkasin, leikkasin ja kirjoitin juonnon, kuin se olisi menossa oikeisiin Pohjois-Suomen alueellisiin televisiuutisiin. Hyödynsin tässä opinnäytetyön aikana oppimaani journalistisen työprosessin vaiheita.

Harjoitteluni aikana Yle Perämerellä olin tullut tietoiseksi tulevasta toimintatapa-uudistuksesta. En tiennyt kuitenkaan mitä se tarkalleen ottaen pitäisi sisällään alueellisten tv-uutisten osalta, mutta tiesin radion puolella lähetysten pitenevän tunnilla. Joulukuussa Yleisradio uutisoi suunnitelmistaan ja muutoksista.

Olin haastatellut Eero Säilyä edellisenä päivänä opinnäytetyöhöni eli tavallaan tein jo silloin taustahaastattelua inserttiäni varten. Puhuimme hänen kanssaan tulevasta alueellisten tv-uutisten uudistuksista, joista yksi olisi ehkä jo seuraavana syksynä alkavat Lapin alueelliset tv-uutiset. Päätin tehdä inserttini tästä aiheesta, sillä kyseinen uudistus toisi mahdollisia uusia työpaikkoja myös Lappiin. Tunnelin päässä olisi siis valoa meille viimeisille medianomeille, eikä se välttämättä olisi vain vastaantuleva juna.

Taustatyöni suoritin oikeastaan osittain jo viime vuoden joulukuussa, jolloin seurasin Ylen uutisointia toimintatapauudistuksesta. En pureudu siihen enempää.

7.2 Haastattelu

Tiesin jo etukäteen, mitä vastauksia yritän saada Säilystä irti ja onnistuin siinä mielestäni hyvin. Olin muotoillut kysymyksiä paperille, mutta heitin ne nurkkaan jo ennen kuin ehdin kysellä mitään. Osaksi tämä johtui siitä, että yksin kuvates- sa ja nauhoittaessa minun piti ottaa huomioon niin monta seikkaa, ettei paperiin

tuijottelulle jäänyt aikaa. Lisäksi inhoan katsekontaktin menettämistä haastattelun kanssa, vaikka nyt kysymyksessä oli verrattain tuttu ihminen.

Perisyntini haastattelijana ovat turhat rönsyilyt kysymyksissä: olen haastattelijana selittävää tyyppiä, joka pelkää, ettei tule ymmärretyksi napakoilla kysymyksillä. Uskon osittain tämän pelon tulevan radion puolelta, jossa selostaminen on tärkeää. Säilyn kanssa yritin pitää kysymykset napakkana ja sain napakoita, mutta kuitenkin selittäviä vastauksia, joita oli helppo leikata.

7.3 Käsikirjoittamisen metkut

Koulun penkillä ei ehkä korostettu tarpeeksi käsikirjoittamisen tärkeyttä. Se voi tuntua turhalta ja aikaa vievältä prosessilta, etenkin jos aikataulut ovat tiukat. En itsekään suosittele koko haastattelun auki kirjoittamista, ellei se ole välttämätöntä. Toisaalta mielestäni toimittaja on haastatteluvaiheessa mennyt täysin metsään, jos näin on tehtävä: hyvä toimittaja osaa kyllä poimia jo haastattelutilanteessa jalokivet kaiken muun seasta.

En kirjoittanut auki Säilyn haastattelua kokonaan, koska koin sen turhaksi. Onneksi minulla ei ollut materiaalia kuin reilut viitisen minuuttia, joista tiesin kyllä mitä minä haluan käyttää insertissäni. Loppuja materiaaleja käytin hyödyksi spiikeissäni.

Käsikirjoittaessani kirjoitin ensin auki Säilyn haastattelupätkät sanasta sanaan. On helpompi nähdä konkreettisesti, mitä tämä kyseinen insertti tarvitsee ollakseen ymmärrettävä. Seuraavaksi aloitin spiikkien kirjoittamisen. Spiikkaamisessa käytin avuksi taustatyötäni sekä Ylen uutisoimia artikkeleita. Tämän tein siksi, että saisin vaikeasti selitettävän asian aukeamaan sillä tavalla, että insertilläni olisi jokin pointti. En kuitenkaan alkanut jaarittelemaan spiikeissä, sillä kaikkia yksityiskohtia ei tarvitse kertoa.

Vaikeinta oli mielestäni spiikkien rakentaminen yksinkertaisiksi. Hioin niitä pu-

humalla niitä ääneen, sillä jos alan itse kompastella vaikeissa kohdissa, tuskin viesti katsojallekaan menee perille. Lauseet pidin mahdollisimman lyhyinä ja selkeinä, ettei katsoja unohtaisi mitä olin sanonut ennen kuin lauseeni loppuu. Myös oikeanlainen intonaatio on helpompi säilyttää koko lauseen ajan.

7.4 Maailman tylsin juonto

Kirjoitin juonnon hyvin nopeasti. Yritin vältellä mahdollisimman pitkään sitä, että aloittaisin juonnon samalla lauseella, kuin millä insertti alkaa. Mielestäni juonto on vaikein kirjoittaa, että se olisi samalla oivaltava mutta avaisi samalla tulevaa inserttiä. Hyvä juontohan on kuin hyvä baarin sisäänheittäjä: se tekee työnsä niin salakavalasti, että huomaat vasta tiskillä olevasi sisällä. Tein varmasti sen virheen, minkä moni muukin toimittaja tekee eli en ajatellut juontoa käsikirjoittaessani. Loppujen lopuksi, vaikka juontoni on ihan tavallinen ja tylsä, se ajaa asiansa.

8 POHDINTA

Yle Perämeren toimittajat käyvät läpi kaikki vaiheet journalistisessa työprosessissaan, kun he toimittavat juttuja Pohjois-Suomen alueellisiin tv-uutisiin. Huomasin asiaa tutkiessani, että jotkin työvaiheet saivat enemmän painotusta kuin toiset.

Kaiken perusta journalistiselle työprosessille on tiedonhankinta ja tämä työvaihe korostui myös Yle Perämeressä. Yllätyksekseni tiedonhankinnassa suurin painoarvo ei ole henkilön haastattelussa, vaan taustatutkimisessa. Taustatutkimisen avulla toimittaja hankkii lisätietoa aiheesta juttua varten. Taustatutkimisella myös varmistetaan, että toimittaja pystyy esittämään haastateltavalle relevantteja kysymyksiä aiheesta. Joskus perusteellisella taustatutkimisella selvitetään myös paljonko haastateltava tietää todellisuudessa aiheesta ja valehtelee hän haastattelun aikana. Haluan huomauttaa, että myös jutun kuvallinen suunnittelu on helpompaa, kun toimittaja on selvittänyt osaksi jo taustatutkimisvaiheessa, millaista kuvaa juttu tarvitsee onnistuakseen.

Taustatutkimisen tärkeys korostuu erityisesti televisiojournalismissa ja -jutuissa. Televisiojutussa informaatio on saatava niin tiivistettyyn muotoon, jotta se sopii lähetyksen asettamiin aikarajoituksiin. Taustatutkimus auttaa toimittajaa myös karsimaan turhaa informaatiota ja keskittymään olennaiseen tietoon jutussa. Taustatutkimus luo jutulle perustan, jolle itse juttua voi alkaa työstää. Taustatutkimuksen avulla voi etsiä uusia näkökulmia vuoden aikana toistuviin aiheisiin ja se myös estää toimittajaa välittämästä väärää informaatiota aiheesta.

Käsikirjoituksen rooli myös korostui tässä journalistisessa työprosessissa. Käsikirjoittaminen on osa jutun koostamista, jota työstäessä ajatustyön rooli korostuu. Toimittajan on kyettävä kokoamaan toisistaan irrallisista tiedonmurusista ymmärrettävä juttu. Tähän vaiheeseen televisiojournalismi tarjoaa erilaisia työkaluja, joilla informaatiota voi välittää jutussa.

Opinnäytetyöni toiminnallista teososaa tehdessäni, annoin itsekin paljon painoarvoa juuri näihin kahteen vaiheeseen. Hyvä taustatutkiminen – eli ”asioista selvää ottaminen” – helpotti kysymysten miettimistä, sekä tiedonkäsittelyä käsikirjoitusvaiheessa. Ajatustyö on helpompaa, kun tietää miten asioita pitää jäsenellä ja kuinka informaatiota esimerkiksi spiikkien avulla voi välittää. Minua tämä journalistisen työprosessin ymmärtäminen ja tiedostaminen auttoi. Tulen jatkossakin hyödyntämään tätä työprosessia toimittajan työssä. Nuorena toimittajana en osannut antaa kovin suurta panosta taustatutkimiselle, sillä mielestäni se oli jossain määrin jopa turhaa. Tämä opinnäytetyö opetti kuitenkin, että ilman taustatutkimisella saatua tietoperustaa on toimittaminen hakuammuntaa. Yhteenvetona voin todeta, että tämän opinnäytetyön kirjoittaminen oli varsin opettavainen kokemus ja auttaa minua kehittymään tulevaisuudessa paremmaksi televisio-toimittajaksi.

LÄHTEET

- Adams, S. & Wynford, H. 2009. Interviewing for journalists. 2. painos. New York: Routledge.
- Alden, C. 2005. On Air: a career in TV & radio. Cambridge: Guardian Books.
- Boyd, A., Stewart, P & Alexander, R. 2008. Broadcast Journalism: Techniques of radio & television news. Oxford: Focall Press.
- Fichtelius, E. 2002. Nyhetsjournalistik. Tio gyllene regler. 3. painos. Värnamo: Fölth & Hässler.
- Heikinmatti, A. 2015. Yle Perämeri. Toimittajan haastattelu 16.1.2015.
- Huovila, T. 2005. Toimittaja – tiedon etsijä ja vaikuttaja. Helsinki: WSOY.
- Jaakkola, M. 2013. Hyvä journalismi: Käytännön opas kirjoittajalle. Vantaa: Hansaprint Oy.
- Journalistiliitto 2015. Journalistin ohjeet. Viitattu 20.1.2015.
http://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/
- Jussila, E. 2002. Monimediadeski toimintaympäristönä. Yleisradion Oulu Radion ja Pohjois-Suomen tv-uutisten työntekijöiden näkemykset monimediadeskistä ja sen aiheuttamista muutoksista. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos. Pro gradu tutkielma.
- Kokkonen, E. 1996. Hyödyksi ja huviksi pohjoissuomalaisille: Pohjois-Suomen radiotoiminnan vaiheita vuosina 1915-1995. Oulu: Kirjapaino Osakeyhtiö Kaleva.
- Kujala, T., Lahti, J. & Tamminen, H. 1998. Radiotyön perusteet – johdatus suoran lähetyksen tekemiseen. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Kukko-Liedes, P. 2015. Yle Perämeri. Uutispäällikön haastattelu 16.1.2015.
- Kukko-Liedes, P. 2015. Yle Perämeren ja Yle Lapin päälliköksi Eero Säily. Yle Perämeri, yle.fi. 9.2.2015. Viitattu 11.2.2015.
http://yle.fi/uutiset/yle_perameren_ja_yle_lapin_paallikoksi_eero_saily/7791781?ref=leiki-uu
- Kuutti, H. 2012. Mediasanasto. Jyväskylä: Bookwell Oy.
- Laki Yleisradio Oy:stä. 22.12.1993/1380.
- Lintula, A & Valkama, M. 2009. Nuoren toimittajan eloonjäämisopas. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

- Mattila, R. 2006. TV-uutistoimittajan ammattitaitovaatimukset printtimediasta sähköiseen vaihtaneen toimittajan silmin. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos. Pro gradu tutkielma.
- Miettinen, J. 1988. Toimitustyö. Journalistiksi suuntautuvan oppikirja. 2. painos. Helsinki: Yliopistopaino.
- Pernaa, V. 2009. Uutisista, hyvää iltaa: YLEn tv-uutiset ja yhteiskunta 1959-2009. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- Rautiainen R. 2015. Romua vai arvotavaraa – perikunnalla voi olla aselasti, joka ei kelpaa kenellekään. Yle Perämeri, yle.fi. 14.1.2015. Viitattu 13.1.2015. http://yle.fi/uutiset/romua_vai_arvotavaraa__perikunnalla_voi_olla_aselasti_joka_ei_kelpaa_kenellekaan/7728200
- Rautiainen, R. 2015. Yle Perämeri. Toimittajan haastattelu 16.1.2015.
- Saksala, E. 2012. Ammattina juontaja. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Salokangas, R. 1996. Yleisradion historia, 2. osa, 1949–1996: aikansa oloinen. Helsinki: Yleisradio.
- Säily, E. 2006. Nuorimmainen täyttää vuoden. Yle, sisäinen muistio.
- Säily, E. 2015. Yle Perämeri. Päällikön haastattelu 15.1.2015.
- Vaara, K. 2015. Yle Perämeri. Toimittajan haastattelu 15.1.2015.
- Yle yhtiönä 2015. Julkinen palvelu. Viitattu 14.1.2015. <http://yle.fi/yleisradio/julkinen-palvelu>
- Yle yhtiönä 2015. Yle lyhyesti. Viitattu 14.1.2015. <http://yle.fi/yleisradio/yle-lyhyesti>

LIITTEET

Liite 1. Televisiojutun käsikirjoitus

Liite 2. DVD, televisiojuttu

Juonto: Yleisradion aluetoimituksissa puhaltavat uudet tuulet. Yle uudistaa toimintatapaansa tämän vuoden aikana sen aluetoimituksissa radion ja television puolella. Uudet suunnitelmat voisivat parhaimmassa tapauksessa avata uusia työpaikkoja Lappiin.

Speak 1: Yleisradion alueellinen toimintapa uudistui vuoden 2015 alussa. Yksi merkittävimmistä suunnitelmista on jatkossa kaikkien alueellisten tv- uutisten lähettäminen keskitetysti Tampereelta. Uudistus vapauttaisi studiopaikkakunnilta työvoimaa lähetyksen sisällön tekemiseen ja mahdollistaisi uusien alueellisten televisio uutisten synnyn Hämeeseen ja Lappiin. Toimintatapauudistus avaisi ovia myös uusille toimittajille.

Eero Säily: Tilanne ei oo surkea, napsahtaako heti ovi auki ja tunnustuskortti kaulaan merkiksi siitä että on talon vakituinen toimittaja, toistaseksi voimassa olevassa työsuhteessa vai onko niin sanotusti avustaja jota käytetään silloin ko siihen on tarvis.

Speak 2: Yleisradio käynnisti yt-neuvottelut aluetoimituksissa toimintapauudistuksen myötä. Tarkoituksena ei ole vähentää työntekijöiden määrää, vaan Yleisradio ilmoitti tarkistavansa työntekijöidensä toimenkuvat uudistuksen valossa.

Speak 3: Vaikka toimintapauudistus ei toisi heti merkittävästi lisää työpaikkoja, on Yleisradiosta lähivuosina eläköitymässä suuri joukko työntekijöitä. Ovi ei jatkossa käy vain ulospäin, vaan uusia työntekijöitä on saatava paikkaamaan henkilökuntavaje.

Eero Säily: Tämä väkimäärä pysyy sellasena kun se on, muutenhan tässä ei olis mitään järkeä jos suljettaisiin ovet mutta lisättäisiin lähetyksiä. Kyllä tässä nuorille toimittajille on ihan hyvä mahdollisuus olla, sillä silmällä katella että mitä maailmassa tapahtuu ja työntää kenkää oven rakoon.

Speak 4: Jos toimintapauudistuksen suunnitelmat toteutuvat, nähtäväksi jää tuoko se jo ensi syksynä uusia työpaikkoja Lapin toimituksiin.